ראוי ליטול ואין לו והתניא הרי זה משתלם לקטן מן המועד ולגדול מן התם דתפס: היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים: רבא מפרזיקא לרב אשי ש"מ שוורים תמים שהזיקו רצה מזה גובה רצה מזה גובה אמר במאי עסקינן במועדין במועדין אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה אי במועדין מאי נפקא ליה מינה—סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי אלא סיפא בתמין ורישא במועדין אמר רב אחא סבא לרב אשי אי במועדין חייבים גברא מיבעי ליה, ותו מאי שניהם אלא לעולם בתמין ורבי עקיבא היא *דאמר שותפין נינהו וטעמא דאיתנהו לתרוייהו דלא מצי מדחי ליה אבל ליתנהו לתרוייהו מצי אמר ליה זיל אייתי ראיה דהאי תורא אזקך ואשלם לך:

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון שבהם, ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו, והאחרון אחרון נשכר דברי ר"מ, רבי שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה, חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו: זה נוטל חמשים זו וזה נוטל חמשים זו, חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זו ושנים הראשונים דינר זהב: גמ' מתניתין מני-דלא כר' ישמעאל ודלא כר' עקיבא אי כר' ישמעאל *דאמר בעלי חובות נינהו האי "אחרון אחרון נשכר" ראשון ראשון נשכר מבעי ליה אי כר' עקיבא דאמר *תורא דשותפי הוא האי יש בו מותר יחזיר

ראוי ליטול ואין לו · פירוש ראוי ליטול אם תפס ואין לו אם לא תפס[א] ודוקא היכא דיש לו תביעה על שני השוורים על הגדול ועל הקטן אם תפס משתלם אבל מהני' דלעיל דאין לו תביעה אלא על הגדול אפי' תפס הקטן אין משתלם מיניה ולא שייך לשנויי לעיל ראוי ליטול ואין לו כיון דאם תפס לא משתלם מיניה ובטעמא חטיס גרמה דאם תפס שעוריס לא משתלם וא"ת אמאי לא משני הכא כדלעיל דקאמר ניזק שמא ומזיק ברי וי"ל דא"כ הו"מ למיפרך הייבו הך כדפירש בקונטרס והשתא איכא גריכותא בכולהו בני דמתניתין דרישא אשמעינן אפילו מזיק שמא וניזק ברי פליגי רבנן עליה דסומכוס ואמרי המוציא מחבירו עליו הראיה והאוא דקטן וגדול משמיענו אפילו ניזק שמא ומזיק ברי פליג סומכוס ואחד תם ואחד מועד אשמעינן דאפילו לר' אחא דאמר ברישא פרק המוכר פירות (ב"ב דף נג:) גמל לתרוייהו דלא מצי אבל איתנהו לתרוייהו מצי אמר ליה זיל אייתי לי ראיה דהאי תורא ואשלם לך:

הדרן עלך המניח את הכד

שור שנגח ד' וה' שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון כו' באנו לחקור משנתנו דתנן הבא אחרון נשכר דברי רבי מאיר אליבא דמאן לא כר' ישמעאל ולא כר' עקיבא משום דר' מאיר תלמיד ר' ישמעאל ור' עקיבא כדנרסי' בתחלת עירובין הוצרכנו לומר ר' מאיר למי מהן שנאה דתניא יושם השור בב"ד דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר הרחם השור ועלה אבדי' אי כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו אמאי תני אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מיבעי ליה (שנו דין) בעל חוב כל הקודם זכה ומעתה שנגח נגיחה הראשונה נתחייב לשלם מגופו של חצי השור חצי נזק לניזק · פשע המזיק ולא שימר השור ויצא והזיק חייב לשלם לראשון ולשני אי כר' עקיבא שנה ר' מאיר משלמו יחזיר לכולם מיבעי ליה דכולהו שותפי ניתהו ·

*) מולי ל"ל דפין בע"ח שכל הקודם זכה .

ועיין כרש"ל בשנגע שיעות שמניא פירושים אחרים

הגהות הגר"א

[א] הר"ה ראוי כו' . ודוקא כו' . נ"ב ושאר פוסקים מולקין ע"ז :

גי' ר"ת דלא מלי ומ"ש

לא תפס[א] ודוקא היכא דיש לו תביעה על שני השוורים על הגדול ועל הקטן אם תפס משתלם אבל מהני' דלעיל דאין לו תביעה אלא על הגדול אפי' תפס הקטן אין משתלם מיניה ולא שייך לשנויי לעיל ראוי ליטול ואין לו כיון דאם תפס לא משתלם מיניה ובטעמא חטיס גרמה דאם תפס שעוריס לא משתלם וא"ת אמאי לא משני הכא כדלעיל דקאמר ניזק שמא ומזיק ברי וי"ל דא"כ הו"מ למיפרך הייבו הך כדפירש בקונטרס והשתא איכא גריכותא בכולהו בני דמתניתין דרישא אשמעינן אפילו מזיק שמא וניזק ברי פליגי רבנן עליה דסומכוס ואמרי המוציא מחבירו עליו הראיה והאוא דקטן וגדול משמיענו אפילו ניזק שמא ומזיק ברי פליג סומכוס ואחד תם ואחד מועד אשמעינן דאפילו לר' אחא דאמר ברישא פרק המוכר פירות (ב"ב דף נג:) גמל המוכר פירות אחר בין הגמלים בידוע שזה הרגו מודה הכא דלא תליגי במועד כיון דשניהם רצין והך דהניזקין שניהם אשמעינן *דתפס שקיל כדאמר מזיק וסיפא דתם ומועד אחידי דאיי בכא דלעיל בגדול וקטן ותם ומועד אחידי נמי הכא :

ש"מ · מדקתני שניהם רצה כו' ותם לבד האחד קם חבורו תחתיו ומשתלם הימנו כך פירש בקונטרס וקשה דלא הוה ליה למימר שמע מינה אלא מסיפא הוה ליה למפרך דקתני אחד גדול ואחד קטן המוציא מחבירו עליו הראיה ומשלם לגדול מן הקטן א"כ כשאבד אחד מהן לא משתלם מאותו שנשאר וגרהה לפרש דבשני שוורים שהזיקו שור בודאי אחידי דחייב כאילו הוי חד גופא ומשתלם מן הנמי ואע"ג דמתניתין לא אחידי אלא בעינן שאנו מסופקים איזה מהן נגח מ"מ דייק מלישנא דקתני שניהם חייבים לאשמועינן שיכול להיות שיהיו שניהם חייבין כגון אי ידעינן בודאי שהזיקו שניהם יחד :

ורבי עקיבא היא דאמר שותפין נינהו · פירש בקונטרס דלר' ישמעאל דאמר ב"ח הוא וזוזי הוא דמסיק ביה אם אבד האחד לא אבד זכותו וקשה דהא לעיל (דף נג:) אמר אפילו לר' ישמעאל שאנו מה שנעשה עשוי ונגרהה לפרש דמשום הכי מוקי לה כר' עקיבא משום דלר' ישמעאל אין שום חידוש דבשיטת דאבד זכותו כשאבד האחד כיון דב"ח הוא אבל לר' עקיבא דשותפי נינהו ס"ד דהוי כאילו האחד מן השנים בחזקת הניזק ומלי למימר ניזק שלך נאבד ולא שלי* :

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה : מי כרבי עקיבא דאמר שותפין נינהו יחזיר לטולן מבעי ליה · תימה דלר' עקיבא נמי אמאי אין ראשון נשכר דלמה יהא מוטל עליו לשמור חלקו כל זמן שלא עמד בדין ולא באו עדים דמה הוא יודע אם יזכה וצריך לדאוג דכיון שיש בידו להביא עדים לאלתר ולזכות מתחייב בשמירתו *ולא מלי לשנויי כגון שאין בידו דאם כן תיקשי ליה לרבי עקיבא ראשון נשכר מבעי ליה : כגון

ולהכי מוקים לה הכי ולא מוקים לה כדאוקים למליעתא לעיל בניזק שמא ומזיק ברי דאם כן היינו הך וסיפא אמאי אצטריך *וכבר דאוקמא למליעתא דניזק שמא ומזיק ברי ולא אוקמה בברי וברי ולישני דאוקמה למליעתא בברי וברי דאם כן אמאי אצטריך ליה לאשמועינן דבברי וברי הלכך ריש דקתני לא כי אלא בסלע דקה לא אצטריך למיתני בברי וברי לאשמועינן דמועלין מחבירו כו' דהכי אוקמה למליעתא בשמא וברי דתיקו נמי ריש בברי ושמא : **דתפס** · שקדם ניזק ותפס השור: **שמע מינה** · מדקתני שניהם : **רצה מזה גובה רצה מזה גובה** · ותם לבד האחד קם חבורו במקומו ומשתלם הימנו : **במועדין** · דסוף סוף משלם מעליה לפיכך כל נכסיו אחרונים לפרעון : ה"ג מאי נפקא ליה מינה סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי : **אלא לעולם בתמין** · והאי דקתני "שניהם" לאו דקאמרת דמאיזה שירצה יגבה אלא הכי קאמ"ל דכל זמן שניהם בפניו גובה לבד האחד איזו שירצה : **ור' עקיבא היא דאמר שותפין נינהו** · בגוף של שור הלכך אבד השור אבד גזקו הלכך כי הוו שניהם הוא דמחייב ואי ליתנהו לתרוייהו אלא אחד אמר ליה אייתי ראיה כו' אבל לרבי ישמעאל כיון דאמר בעל חוב הוא וזוזי הוא דאסיק ביה אבד האחד לא איבד את זכותו :

הדרן עלך המניח

שור שנגח ארבעה וחמשה · ובכולן היה תם ומשתלם מגופו והיכי דמי כגון ראה שור ונגח וראה שור ולא נגח, וראה שור ונגח ואחר נגיחה שניה ראה ב' פעמים או ג' שור ולא נגח דאפי' מועד לסירוגין ליכא דשור אין נעשה מועד אא"כ נגח הג' נגיחות בשלשה שראה כסדרן או שלא כסדרן ונעשה מועד לסירוגין והיכא דסירוגין שוין כדהיינו לקמן בפירקין : **ישנם** · ח"נ תחילה לאחרון וכגמרא מפרש מני : **ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו** · כל חלי נזקו והראשונים יפסידו : **רבי שמעון אומר** · שנתפין הן בנזקין כילד שור [שור] מאתים שנגח כו' : **ושלפניו** · זה ניזק ראשון טול חמשים זו והבעלים חמשים זו דיש לניזק ראשון בו חלקי הלכך משלם חלי השלומי נזקו דסבר לה כר' עקיבא דאמר שותפין נינהו : **חזר ונגח שור שוה מאתים האחרון נוטל מנה** · אחלי מכל מי שהוא דמגופו משתלם ונמצא אותו שלפניו שהיה אחלי שלו משלם מחלקו חלי מנזק שנוטל האחרון : **ושנים הראשונים** · ניזק ראשון והבעלים שהיה להן לכל אחד רביע משלמין כל אחד רביעית של נזקו : **דינר זהב** · עשרים וחמשה דינרים כסף בפרק הזהב (ב"מ דף מה :) : **גמ' ראשון נשכר מבעי ליה** · והאחרון יפסיד שהרי אין ראשון שותף בו שהרי שמירתו עליו להתחייב בנזקין; והא לא דמיא לאבד עד שלא הזיק דאמרינן בהמניח (לעיל דף נג:) קדמו בעלי חובות והגביהו לא עשו כלום דהתם הוא דאמר ליה ניזק לבעל חוב מהאי תורא דאחזקן, מיניה משתלמנא ובעל חוב לא מצי למימר ליה הכי הלכך ב"ח יטול נכסים אחרים אבל הכא האי ניזק והאי ניזק, ולא משתלם אלא מגופו, ומאי דשקיל האי מפסיד האי הלכך קמא קמא קדים : יחזיר

מסורת השס"ם

הס"ג מו"ס שבגמ' הגיה ורב פפא ומהרש"ל לא הבינים עמו ופירש דקאי אסמא דתמודא דלוקמי לדרבה הכי אבל לר"פ לא קשיי דאפשר דליש ליה הא' מי' לאוי ליטול

*ראיה מאי אלא מאי ראיה ?

מחבנה (מעיקר) ראשון קושיא

תשובה

עין משפט נר מצוה

קו א ב מיי' פ"ע מסל' מזקי ממון הל' יא סמג עשין סו טוש"ע מ"מ סי' ת סעי' ג הגה"ה וסעי' ד :

קז ג ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעי' ב :

קח א ה מיי' פ"ע מסל' מזקי ממון הל' יב טוש"ע ח"מ סי' תא סעי' ג :

רבינו חננאל

משבועה דאוריתא וחייב בדרבנן ויש לו לגלגל עליו גם על השעורין ליתה לדרבה בר נתן: **מתני'** היו שניהן לאיש אחד שניהן חייבין כו' · אוקימנא בשוורין תמין ור' עקיבא היא דאמר שותפי נינהו ומעמא דאיתנהו לתרוייהו דלא מצי אמר מדחי ליה אבל ליתנהו לתרוייהו מצי אמר ליה זיל אייתי לי ראיה דהאי תורא אזקך ואשלם לך :

הדרן עלך המניח את הכד

שור שנגח ד' וה' שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון כו' דתנן הבא אחרון נשכר דברי רבי מאיר אליבא דמאן לא כר' ישמעאל ולא כר' עקיבא משום דר' מאיר תלמיד ר' ישמעאל ור' עקיבא כדנרסי' בתחלת עירובין הוצרכנו לומר ר' מאיר למי מהן שנאה דתניא יושם השור בב"ד דברי ר' ישמעאל ר' עקיבא אומר הרחם השור ועלה אבדי' אי כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו אמאי תני אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מיבעי ליה (שנו דין) בעל חוב כל הקודם זכה ומעתה שנגח נגיחה הראשונה נתחייב לשלם מגופו של חצי השור חצי נזק לניזק · פשע המזיק ולא שימר השור ויצא והזיק חייב לשלם לראשון ולשני אי כר' עקיבא שנה ר' מאיר משלמו יחזיר לכולם מיבעי ליה דכולהו שותפי ניתהו ·

*) מולי ל"ל דפין בע"ח שכל הקודם זכה .

נושא כלי שור אחד שנגח כמה שוורים זה אחר זה-מה היחס בין הניזקין הקודמים לניזקין האחרונים

אלא-בעלי חובות -או- ב-שותפים לנזק

נושא/מפנה הירוך איך לבדאיך הרישא ונסיבא

או) כר' ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו -או- ב) כר' עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא

הגהות הגר"א

[א] הר"ה ראוי כו' . ודוקא כו' . נ"ב ושאר פוסקים מולקין ע"ז :

גי' ר"ת דלא מלי ומ"ש

25 – בעל"ם
25 – ניזק ראשון
50 – ניזק שני
100 – ניזק שלישי

[שם]

[שם]